

Täysistunto

Keskiviikko 13.11.2019 klo 14.01—19.40

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain 15 §:n ja tuloverolain 64 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.58 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain 15 §:n ja tuloverolain 64 §:n muuttamisesta on itse asiassa kyse lylyllä yllättävänkin paljon. Eli tulorekisterin tämän vuoden alun käyttöönotossa ilmenneet ongelmat ovat osaltaan antaneet aiheen hallitusohjelman kirjaukselle, jonka mukaan tulorekisterin käyttöönotossa ilmenneet ongelmat selvitetään ja niitä korjataan, jotta helpotetaan pienyritysten ja kansalaisjärjestöjen toimintaa.

Tässä esityksessä on kyse juuri näistä pienille toimijoille tarkoitetuista helpotuksista. Tulotietojärjestelmästä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulorekisteriin ilmoitettavien tietojen antamiselle säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin luontaisien, palkkaennakoiden, verovapaiden kustannusten korvausten ja rekisteröidyn yhdistyksen maksamien enintään 200 euron määräisten kertasuoritusten osalta. Myöhästymismaksun määräämiselle säädettyä siirtymäaikaa pidennettäisiin vuodella siten, että myöhästymismaksua määrättäisiin pääsääntöisesti vasta 1. päivänä tammikuuta 2021 tai sen jälkeen maksettua suorituksia koskevan ilmoituksen myöhästymisen perusteella. Lisäksi myöhästymismaksua koskevia säännöksiä tarkistettaisiin luontaisien ja koskevien ilmoitusten osalta.

Verotusmenettelystä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sivullisen tiedonantovelvollisuuden piiristä vapautettaisiin enintään 100 euron suuruiset kilpailupalkinnot, jotka eivät liity työ- tai palvelussuhteeseen.

Lain on nyt tarkoitus tulla voimaan vuoden alusta.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja keskusteluun.

16.00 **Iiris Suomela vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä tulorekisteriuudistus on erinomainen esimerkki siitä, miten voidaan ensinnäkin tehdä hyvin eteenpäin katsova, digitalisaatiota

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2019 vp

edistävä uudistus ja sitten vielä jatkaa lainsäädännön ja käytäntöjen kehittämistä hyvässä dialogissa olennaisimpien sidosryhmien kanssa. Hallitus on todella tarttunut toimeen siinä, että kun on kerran tunnistettu, että järjestelmässä on korjaamisen varaa, niin sitten ne puutteet korjataan rivakasti. Tästä onkin tullut laajasti kiitosta etenkin yrityksiltä ja järjestöiltä, niiltä kaikista pienimmiltä toimijoilta, jotka ovat aiemmin kokeneet hankalaksi juurikin näiden pienten rahojen ilmoittamisen ja monet muut harvemmin käytetyt ominaisuudet tässä järjestelmässä. Siksi onkin syytä lausua ääneen kiitos kaikille, jotka ovat tätä järjestelmää olleet kehittämässä, ja samalla toivoa, että vastaavatyypisiä järjestelyjä saataisiin otettua käyttöön muuallakin kuin verotuksen kohdalla.

Suomihan on todella edistysellinen, ja siinä, missä esimerkiksi Yhdysvalloissa ihan tavallinen palkansaaja saattaa joutua palkkaamaan erillisen konsultin hoitamaan omaa veroilmoitustaan, meillä moni ei välttämättä ajattele veroilmoitustaan juuri lainkaan, koska järjestelmä on niin pitkälti automatisoitu ja nojaa niin pitkälti luottamukseen kutakin veronmaksajaa kohtaan, niin että yksilön ei tarvitse huolehtia, että siinä kohtaa jokin menisi pieleen, jos ei palkkaa asiantuntijaa katsomaan omien asioidensa perään. Tätä samaa digitalisaatioon, automatisaatioon ja ennen kaikkea vahvaan luottamukseen perustuvaa järjestelyä olisi syytä käyttää muuallakin.

Vastaesimerkki näille verotuksen loistaville käytännöille löytyy sosiaaliturvan puolelta, missä monessa kohtaa, varsinkin niissä kaikista pienimmissä, viimesijaisissa etuuksissa, edetään herkästi luottamuksen sijaan tarkistamisella, vielä tuplavarmistamisella ja lisäselvitysten pyytämällä. Etenkin moni yleisen asumistuen, toimeentulotuen ja muiden minimietuuksien varassa elävä on nostanut esiin sen, että tällä hetkellä byrokratiaan ja siihen hakemusten pyörittämiseen, lisäselvitysten pyörittämiseen käytetään jopa enemmän aikaa kuin siihen sosiaalityöhön, mikä on kuitenkin ollut keskeinen osa meidän toimeentulotukijärjestelmäämme. Joten jatkossa olisi hienoa nähdä myös sosiaaliturvan puolella tällaista samanlaista upeaa asiakaslähtöisyyttä, automatisaatiota ja luottamusta, johon suomalainen loistava Verohallinto on jo pitkään nojannut. Suomalaiset todella ovat luottamuksen arvoisia, suomalaiset ovat hyviä käymään keskustelua hallinnon kehittämisestä, ja meidän kaikkien on syytä muistaa, että ihmisiä varten sitä hallintoa pohjimmiltaan tehdään, joten näitä samoja hienoja periaatteita ja tätä samaa joustavaa kehittämisjärjestelyä olisi ilo nähdä [Puhemies koputtaa] muuallakin meidän järjestelmässämme.

16.03 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Taitaa olla kysymyksessä se esitys, mistä me ministeriä kiitimme jo aiemmassa keskustelussa silloin, kun muutamia päiviä takaperin oli tämän saman aihealueen toinen vastaavan tyypinen korjaus. Eli siis silloin, kun huomaamme käytänteissä ongelmia, on parempi sitten, että korjataan ne saman tien. Edellisellä kerralla otettiin hieman lisää aikaa siihen, mikä on parhaillaan käsittelyssä, että nämä tietyt eläketulot ja muut tulevat rekisteri-ilmoittamisen varaan. Nyt sitten tämä kyseinen esitys koskee sitten näitä tilanteita, joissa tiettyjä määräaikoja lykätään tai pidennetään. Ja sitten on myös tämä aika paljonkin julkisuudessa keskustelua herättänyt asia, että tämän aiemman tulkinnan mukaan näitä ihan pieniä palkintoja jouduttiin ilmoittelemaan, koettiin varsin byrokraattiseksi, hankalaksi ja ikäväksi järjestelyksi, ja tässä tähän nyt tulee paikkausta. Ja varmasti on niin, että juurikin erilaiset yhdistykset, kansalaisjärjestöt, pienet yritykset, monet, saavat tästä esityksestä nyt helpotusta. Siinä mielessä tämä tulee tarpeeseen ja on ajankohtainen, siitä kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2019 vp

On eräs asia — meidän siis tulemme joka tapauksessa tätä eduskunnassa käsittelemään, jo parhailaankin on meillä siellä valtiovarainvaliokunnan verojaostossa käsittelyssä — mikä tuli mieleen, mikä lienee syytä kuitenkin tässä yhteydessä todeta ja ehkä katsella sitten ihan tietyltä pohjalta, on se, että tässä on nyt myös se puoli, että kun tätä — sinänsä hyvin — enintään 100 euron suuruista kilpailupalkintoa ei enää tarvitse ilmoittaa rekisteriin, niin kuitenkin palkinnon saajan on itse esitettävä tämä rekisteriin. Ja tietenkin kun sitten miettii monta kertaa sitä tilannetta sen palkinnon saajan näkökulmasta, niin varsin pienistä eristä sielläkin on kysymys, ja voisin kuvitella, että sekin voisi osaltaan olla sellainen tilanne, että se aiheuttaisi hämmennystä, ja jälleen kerran saattaisimme olla tilanteessa, että sitten taas mietimme, pitäisikö korjata. Sen vuoksi varmasti tätäkin asiaa avaamme siellä verojaoston käsittelyssä, ja toivoisin, että eduskunta sillä tavalla myös pohtisi tätä ja sitä, voimmeko tässä yhteydessä kenties myös tämän kohdan nyt jo paikkailla. Ainakin näin nopeasti — emme ole vielä laajaa asiantuntijakuulemista käyneet — tuntuisi siltä, että tässä olisi yksi pohdinnan paikka.

16.06 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin Sipilän hallituksen aikana purettiin byrokratiaa. Siellä oli useita satoja kohteita, mitkä kevensivät arjen byrokratiaa yhteiskunnan eri toimijoitten osalta. Tietenkin sen hallituksen aikana tehtiin myös tämä tulotietojärjestelmän kehittäminen. Sinänsä tämä on erinomainen digitaalinen järjestelmä, mutta tässä tuli mukana myös byrokratiaa, mitä ei toivottu. Tästä oli harmia kunnillekin, ja meidän nyt sitten paikkasimme lisätalousarviossa näitten kuntien verorahoitusosuuksia noin 237 miljoonalla jo aiemmin. Toivotaan, että näitten uudistusten ja parannusten kautta järjestelmästä saadaan sitten hyvä tehtyä.

Todellakin, edustaja Viitanen otti esille myös tämän saajan näkökulman, ja toivon, että myös keskustelussa valtiovarojen verojaostossa ja meidän eduskunnassakin tähän otettaisiin kantaa. Toki tämä nyt helpottaa jo sinänsä meidän kolmannen sektorin ja vapaaehtois-toimijoitten byrokratian purkua kahdella tapaa: tämä 100 euron ilmoitusraja plus sitten tämä 200 euron määräaikaisten kertasuoritusten ilmoitusvelvollisuus viidestä päivästä kuukauteen antavat pelivaraa yhdistyksissä.

Kaikkenansahan näitten pienten, sanotaan, bugien korjaaminen on tärkeää siinä mielessä, kun me suomalaiset olemme kuitenkin lain kirjaimen mukaan eläviä ihmisiä, että ei tule semmoisia, missä tavallaan ärsytetään turhaan itse toimijoita ja muuta, niin että meille tulee niin sanottuja merkintöjä tai viivästyksiä näihin asioihin.

Tämä on erinomainen asia, ja toivon todellakin hyvää keskustelua. Tuo 100 euron raja on varmaan jostain tullut, mutta itse pohtisin vaikka sen kaksinkertaistamistakin, niin että se olisi sama kuin määräaikaisen kertasuorituksen osalta, mutta tästä varmaan keskustelu käydään, onko raja kohdallaan ja ovatko kaikki toimijat kohdallaan. Tervetullut korjaus tähän asiaan.

16.08 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Pidän tärkeänä, että tällaisia tulorekisteriin liittyviä korjauksia nyt hallitus on tehnyt, ja niin kuin olemme huomanneet, tulorekisteri ei lähtenyt liikenteeseen aivan niin kuin ajateltiin. Tällä hetkellä kunnissa aiheuttaa suurtakin päänvaivaa se, millä tavalla sekä verokorttiuudistus että tulorekisteri ovat sitten vaikuttaneet siihen, miten verotulot kunnissa on arvioitu ja miten ne sitten ovat loppujen lopuksi kertyneet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2019 vp

Nämä muutokset, mitä nyt tehdään, ovat nimenomaan näitten pienien toimijoitten kannalta tärkeitä. Ne ovat aiheuttaneet paljon lisää byrokratiaa, ja viiden päivän ilmoitusvelvollisuus on ollut todella tiukka. Jos ajatellaan vaikkapa erilaisia urheiluseuroja ja erilaisia yhdistyksiä ja muita vastaavia, niin tuskin siellä joka päivä on joku vapaaehtoistoimija istumassa tietokoneen ääressä tekemässä näitä merkintöjä, jotenka tämä on kyllä järkevään suuntaan tehty muutos.

Täällä tuli puheenvuoroissa esille se, tarvitsisiko edes sen palkinnonsaajan sitten ollenkaan ilmoittaa näitä silloin kun kyse on vähäisestä määrästä. Täytyy muistaa, että tulorekisterin alkuperäinen ajatus oli kuitenkin se, että tällä nimenomaan pyritään pitkällä tähtäimellä sekä sosiaaliturvatietojen että verotustietojen että palkkatietojen yhteensaattamiseen, ja siltä osin sitten se, jos erilaista tuloa on tullut jossakin muodossa, on sinällänsä perusteltavissa, että näitä tuloja, jos ei muuten, niin sitten esimerkiksi Kelan etuuksien maksatusten johdosta, ilmoitetaan.

Todellakin on äärimmäisen tärkeää, että tällaiset aivan vähäpätöiset palkinnot, siellä oli lueteltu muistaakseni karkkipussia ja mitalia ja pokaalia ja vastaavatyypistä... On ollut järjetöntä, että näitä on pitänyt pyörittää ja sitten omantunnontarkkojen ihmisten vielä miettiä, miten näitten menettelyitten kanssa pitäisi mennä eteenpäin. Varmasti ainakin urheilujärjestöpuoli kiittää, että tämä uudistus tältä osin ollaan nyt saatu eteenpäin.

Muutoinkin uskon itse, että tämä tulorekisterijärjestelmä pidemmän päälle tulee olemaan meidän sosiaaliturvauudistuksemme yksi tärkeimpiä kulmakiviä, ja siksi ihan näistä alkuvaiheen ongelmista ei kannata nyt masentua, vaan kannattaa jatkaa sitä työtä ja kehittämistä eteenpäin ja todellakin saada tulorekisteri toimimaan mahdollisimman hyvin, jotta sitten sen päälle pystytään rakentamaan muitten rekistereitten yhteenajamiset. Tämä on ollut kristillisdemokraattien mallin, kannustavan perusturvan, lähtökohta-ajatus, että meillä on olemassa reaaliaikainen tulorekisteri, jolloin voidaan varmistua siitä, että aina työn vastaanottaminen on kannustavaa, ja siihen ovat sovitettuina yhteen sitten myöskin sosiaaliturva ja verotiedot.

16.11 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Ehdotuksen ansiot on jo moneen kertaan todettu, enkä lähde niitä toistamaan, mutta hiukan tarkemmin ehkä tuosta 100 euron ilmoitusrajasta.

Nykyään kun verotus on automatisoitu niin pitkälle, tavallisen ihmisen ei juurikaan tarvitse täydentää veroilmoitusta, ja tässä tapauksessa kun olisi vielä tällaiset poikkeukselliset tulot, kilpailupalkinnot muilta kuin työnantajalta, joita tulee ehkä kerran kolmessa vuodessa tai vielä harvemmin, niin sitten se, että ne pitäisi muistaa ja hoksata ilmoittaa veroilmoituksessa keskimäärin puoli vuotta sen tapahtuman jälkeen — kun sitten tavallaan vastaavat, joissa pieniä summia voittaa jostakin systeemistä, ovat muun verotuksen piirissä, esimerkiksi arpajaisverotuksen tai veikkausvoittojen osalta ihan toisenlaisen verokertymän puolella — johtaisi hyvin herkästi siihen, että vain muutama prosentti näistä tunnollisista veronmaksajista ilmoittaisi tällaiset yksittäiset kilpailupalkinnot. Se on taas verojärjestelmän kannalta ongelmallista, että vain pieni osa noudattaisi verolakeja. Se muistuttaa tilannetta, joka oli koiraveron osalta, että niitä verotuksessa ilmoitettuja koiria oli vain muutama prosentti siitä, mitä kadulla tai metsäteillä oli nähtävissä.

Tällaiselta loukulta pitäisi tässä varmaan fiksussa verojärjestelmässä pystyä välttymään, ja saattaisi olla oikea ratkaisu jo nyt suoraan säätää, että nämä alle 100 euron muilta kuin työnantajalta saadut kilpailupalkinnot eivät olisi myöskään veronalaista tuloa. Siihen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2019 vp

hän on helposti kirjoitettavissa sitten, että jos tällaisia tulee tietyn määrän yli, vaikkapa yli 500 vuodessa, niin sitten se tilanne muuttuisi. Kyllähän tähän on sitten tällaisia jatkonormeja kirjoitettavissa, jos pidetään liian pelkistettynä tätä mallia, että kokonaan ne verovapaaksi säädettäisiin. Tässä kun on politiikassa paljon vappusatasista puhuttu, niin ehkä tästä saisi sitten tällaisen pilkkisatosen, että pilkkipalkinnot olisivat verovapaita ja suuri osa kansalaisista olisi tyytyväisiä. — Kiitos.

16.14 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ollut hyviä puheenvuoroja. Juuri äsken kuultiin tästä problematiikasta, kun ollaan jo muiden verojen piirissä. No, toki ymmärrän myös sen näkemyksen, että se on Kelan etuuksiin liittyvää, koska nyt tällä hetkellä ennen isoa sosiaaliturvauudistusta me olemme siinä tilanteessa, että monet lue-taan tuloksiin, jotka sitten vähentävät niiden... Toivotaan nyt, että tämä ei ainakaan tava-roihin ulotu, niin että palkinnon saaja joutuisi arvioimaan, jos saa pesukoneen, minkä ar-voinen se on ja onko se sellainen palkinto, josta voidaan katsoa, että perheessä sitä tarvi-taan, ja se pienentäisi sitten toimeentulotukea ja niin edelleen. Tässä vaiheessa voitaisiin myös mietintöön kirjata sellaista ohjeistusta, joka sitten ohjaa myös Kelaa ja viranomaisia niissä tulkinnoissa ja joka voi sitten ehkäpä innokkaan virkamiehen tai viranhaltijan pik-kuisen ohjata toiselle raiteelle, sille mitä on tarkoitettu tässä kokonaisuudessa.

Minun mielestäni, edustaja Koskinen, on erittäin hyvä näkemys juuri se, että ne pienet rahasummat eivät olisi siinä. Omalta osaltani voin sanoa, että saattaisi olla niin, että voisi jäädä ilmoittamatta jotakin, jos se on niin, että se, mitkä ne tasot ovat, on... Toivotaan kyllä —ja uskon niin — että valiokunta osaa keskustelujen jälkeen nähdä sen, että mahdollisim-man monta sudenkuoppaa voitaisiin välttää, että se ei koidu sen yksittäisen henkilön tai yh-distyksen... Yhdistykset on tässä kohtaa hyvin huomioitu ja nostettu, kun tätä nyt on läh-detty korjaamaan, siitä hallitukselle suuret kiitokset.

Mutta nyt olisi vielä oikeastaan erittäin hyvä, jos valiokuntakuulemisessa myös pystyt-täisiin ottamaan huomioon tämä, mitä edustaja Essayahkin toi esille, että on tiettyjä asioi-ta, joita pitää huomioida, mutta ei mentäisi sille puolelle, että se ihminen itse joutuu arvi-oimaan jonkun, vaikkapa tavaran, arvoa, ja jos se onkin merkittävä, niin se jouduttaisiin ra-haksi muuttamaan ja sillä olisi jotain seuraamuksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.